

Lars Vedsø
Foreningen til nedlæggelse af Tange sø

EN KRITIK AF "DET STORE SØSLAG" M.M.

I det følgende gives en kritik af de to udsendelser "Det Store Søslag." Kritikken omfatter især en gennemgang af det indholdsmæssige, mens redigering, struktur, klipning mv. nedprioriteres.

UDSENDELSENS PRÆMISSER - "DET STORE SØSLAG"

Placeringen af udsendelserne i den bedste sendetid kl. 20:00 understreger det familie-/realityorienterede koncept bag udsendelsen. De skal fungere i stil med andre af den type programmer, som f.eks. "kolonihaven". Men "eksistenserne" i Tange-udsendelsen er ikke "skæve eksistenser," så den del af persontegningen er forskellig. Både Jarl Gorrídsen og Pernille Ingeman er normale mennesker med hver sin opfattelse af løsningen på et givet problem.

Set-uppet er så, dels spørgerunder, hvor to journalister fra Viborg Stifts Folkeblad skal agere den forklarende stemme i sagen, dels en del hvor sagen om Tange sø præsenteres gennem to lokale modparter, der så skal fungere som den konfliktorienterede stemme. Den sidste del af set-uppet forstærkes så gennem etableringen af en kontrast mellem lokalbefolkningens ønsker om at bevare Tange sø og "københavnernes" ønsker om at reetablere naturen, repræsenteret ved en københavnsk biolog, Alexander Holm.

Det er sådan cirka udsendelsernes grundkoncept. Formel viden leveres af de to journalister, slagsmålet af de stridende parter.

UDSENDELSESNES INDHOLD

Den lokale kamp og "pip" i tågerne over Tange sø

Viborg Stifts Folkeblads journalist, Ole Bjærge, siger indledningsvist i den første udsendelse, at sagen er en kamp "mellem et lille lokalområde og "de københavnske saloner"" og videre om modstanderne mod søen: "Jo længere væk fra lokalområdet man kommer, jo nemmere er det at finde nogen," og Viborg avisens journalist spørger så: "Findes der nogen i lokalområdet, der er modstandere af Tange sø?", og Ole Bjærge svarer: "Jo, der gør der da givetvis, men det er jo ikke nogen, der pipper ret højt."

Blot til orientering. Foreningen til nedlæggelse af Tange sø, der i øvrigt ligger 14 km fra Tange sø, har gennem snart 15 år været den kraftigste lokale stemme for at få Gudenåen reetableret. Vi er endda af lokalpressen udnævnt til "søens hårdeste modstander". Vi har f.eks. fremført vores kritik gennem etablering af en Facebook platform og internetside. Foreningen har deltaget med egen stand på folkemødet på Bornholm, givet indlæg på Naturmødet, ved konferencer, møder og andet. Vi har haft foretræde for folketingets miljøudvalg tre gange. Vi har skrevet bøger om konflikten og leveret i massevis af indlæg og interviews i den lokale og den landsdækkende presse. Det gælder også Viborg Stifts Folkeblad! Vi har arrangeret demonstration ved Tangeværket i forbindelse med miljøministerens besøg, lavet bannere og udsendt foldere. Haft møder med diverse stakeholdere i konflikten, deltaget i både radio og TV og andet. Sidst har foreningen endda den 01. juni 2026 udgivet et album med 14 musiknumre om natur og miljø.¹ Foreningen har her, som nonprofitorganisation, selv ofret tusindvis af kroner og arbejdstimer uden finansiering udefra. Det har til gengæld betydet, at vi også er 100% partiuafhængige, økonomisk frie og arbejder objektivt og uden bånd kun med det formål at få Gudenåens tidligere så enestående natur reetableret til glæde for de fremtidige generationer.

Hvis man nu ikke vil kalde det "at pippe højt", må der ligge andre motiver bag journalistens desavouering af det arbejde, foreningens bestyrelser mf. i årevis har udført? Et af disse motiver kunne f.eks. være, at Foreningen til nedlæggelse af Tange sø jo har afsløret de tætte forbindelser, der har eksisteret mellem søvennerne og lokalpressens repræsentanter.² Den afsløring kunne også tænkes at påvirke journalistens opfattelse af foreningens "pippen," fordi den jo rækker ved pressens helt centrale virke. Jeg tror ikke, Ole Bjærg er af denne type, men afsløringen af den rids, der er kommet i dele af pressens rolle i denne sag, står stadig tilbage.³

Det udsagn journalisten kommer med om manglende lokal modstand, er altså ikke sandt, og den rolle, som "den vidende" journalist skal spille i udsendelsen, mangler jo så også substans. Derved kommer det formelle set-up så også i fare mht. pålideligheden af andre informationer, der afgives. Det gælder f.eks. også Ole Bjærges bemærkning om, at Tangeværket i sin tid dækkede 1/3 af Jyllands strømforbrug. Det gjorde det ikke, det dækkede på toppen 22% af forbruget. Sådanne fejl, og udsagnet om at modstanden ikke er til stede lokalt, kan potentielt give et falsk billede af de "faktiske forhold indenfor jernindustrien."

Til gengæld passer det jo fint i vinklingen som en kamp mellem et lille tappert lokalområde mod de store og rige, der kun bevæger sig rundt i de københavnske saloner. Det holder i et eventyr af H. C. Andersen men ikke rigtigt i virkelighedens verden.

Udsagn/argumenter oppe i den blå luft

I udsendelsen fremgår der spredt rundt omkring, nogle udsagn/argumenter søvennerne fremfører for deres sag. Lad os prøve at tage fat på et udsagn af Jarl Gorridsen. Han siger bl.a. i den første del af udsendelsen: "Altså, man flytter bare ikke Himmelbjerget. Det gør man altså ikke." Nu er der jo nogle formelle krav, når man skal sammenligne forhold. Dem er Gorridsen ligeglad med. Det han gør, er faktisk at spørge: "Hvad er højest. Et tordenskrald eller Rundetårn?" At sammenligne en flytning af Himmelbjerget med en nedlæggelse af Tange sø ligger i samme boldgade. Det er retorisk nonsens og populisme.

---

¹ Albummet kan f.eks. findes på Spotify - (<https://open.spotify.com/album/00o0kVEmfisDxZZjTcBKcl>)

² Dokumentation kan man finde i bogen "Bæredygtighed. Kampen om Gudenåen" af Lars Vedsø, Redtag forlag 2024, side 175

³ Vi besluttede i 2023, at det ikke var umagen værd at deltage i den fastlåste diskussion i den lokale dagspresse, og hørte derfor op med at levere indlæg og kommentarer til debatten i Viborg Stifts Folkeblad, Midtjyllands Avis mf.

At skyde gråspurve med kanoner...

Den første udsendelse viser så på et tidspunkt Jarl Gorridsen, som skriver et brev til søvennerne, hvor han bl.a. anfører: *"Jeg skriver det her til jer, fordi vi ønsker i, skal vide, hvor voldsomt søens modstandere griber til pressionsmidler og opførsel, der ligger langt, langt, langt udenfor skiven. De er store, de er rige, de går rundt på gangene på Christiansborg, og holder møde med ordførerne og de får deres fulde løn for det."*⁴ Det er lidt sjovt, at netop Jarl Gorridsen farer i blækhuset her, bl.a. fordi han jo selv ofte har grebet til *"pressionsmidler og opførsel, der ligger langt, langt, langt uden for skiven."* Det har han gjort i flere omgange f.eks. gennem udokumenterede angreb på både undertegnede, biologer og andre, som ikke deler Gorridsens holdning. De forhold er for længst afsløret.⁵ Men Gorridsens angreb er symptomatisk, og ligger på linje med formalvidenskabelige udsagn om at *"Tange sø er en naturperle,"* og taler kun ind i en verden af ubegrundede og værdiladede udsagn, som hæmmer debatten, fordi sådanne udtalelser netop er ubegrundede. Her kunne man godt ønske sig brug af reelle argumenter – selvom alle formentlig erkender, at konflikten i bund og grund handler om følelser versus fornuft og to forskellige natursyn!

I parentes bemærket har det samme været tilfældet med Jarl Gorridsens far, Verner Gorridsen, som f.eks. fik forpurret et møde med 7. klasserne på Ans skole, som vi var inviteret til at deltage i. I et brev til skolens ledelse krævede Verner Gorridsen, at det *alene* skulle være Foreningen til bevarelse af Tange sø, der varetog opgaven. Ans skole accepterede. Årsagen var, som han sagde bl.a., at *"7. klasserne er nemme at lede."* Brevet blev så tilføjet nogle udokumenterede og grundløse angreb på undertegnede i samme stil som Jarl Gorridsens angreb.⁶ I den sammenhæng er Jarl Gorridsen citeret for: *"Jeg er ikke aktivist eller terrorist. Men vi kæmper for en sag, og det gør vi med de midler, vi synes demokratiet har inden for sin ramme."*⁷ Den måde at håndtere demokratiske processer på, diskvalificerer jo så både Jarl og Verner Gorridsen.

Truslerne...

Et af de mere alvorlige/kuriøse indslag begge udsendelser er Jarl Gorridsens beretning om at have fået en bombetrussel fra en mand på Sjælland, som ønskede at sætte en stopper for Gorridsens videre færd. Man tager sig selvfølgelig til hovedet over en sådan trussel. Simpelthen vanvittig og ødelæggende for den demokratiske samtale. Men man må så også sommetider vende skytset den modsatte vej. To eksempler som stammer fra søvennernes Facebook side, som også omhandler en forkortelse af livet for undertegnede: 1. *"De skal da bare holdes under vandet med hoved og det nederste det er der de høre hjemme."* 2. *"Lad os støtte fætter putins enkle filosofi som virker i 100% af alle tilfælde, fjerner du manden forsvinder problemet."* Søvennerne kan altså også godt være med i legen – det er ikke blot forbeholdt andre idioter og svagtbegavede. Det er en af de "trælse" omkostninger ved at deltage i debatten og et resultat af den frie adgang til at deltage i diskussionerne, som grundlæggende kun bestemmes af den enkeltes værdigrundlag eller mangel på samme. Men det ville da være rart, hvis søvennerne her satte tonen en oktav ned.

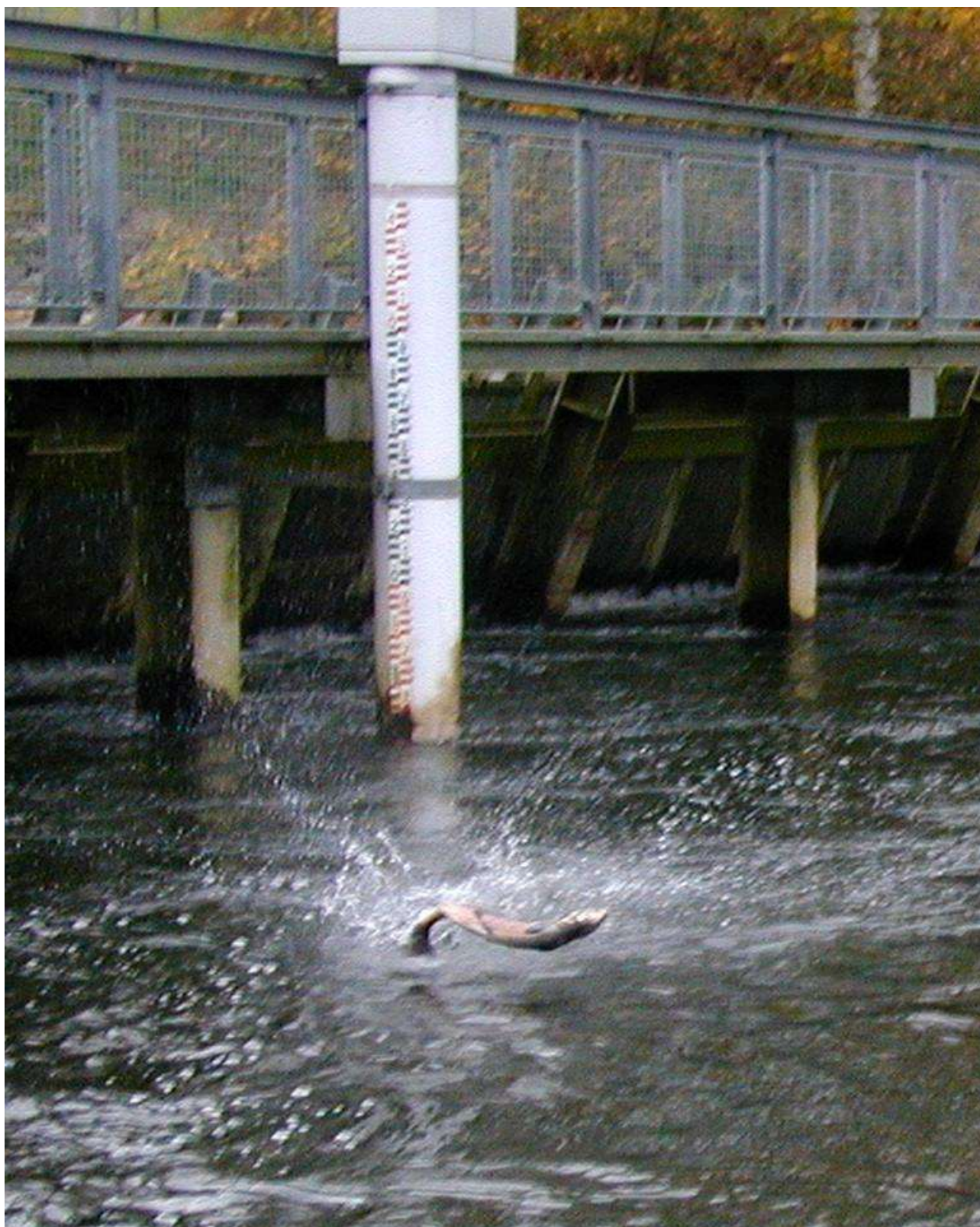
---

⁴ Årsagen til dette brev får man ikke her, men skyldes, at man fra bl.a. DSF's side protesterede mod at hensynet til EU's Habitat-, Vandramme- og Fuglebeskyttelsesdirektiver og habitatkonsekvensvurderingen ikke fremgik eksplicit af arbejdsgruppens kommissorium. 3-parts minister, Jeppe Bruus, ændrede så herefter kommissoriet. At man skal leve op til direktiver og lovgivning er jo faktisk underforståede forhold, men DSF's reaktion beskrives af Jarl Gorridsen som liggende *"langt, langt, langt uden for skiven"*, og er nok mere et udtryk for at gribe et sidste halmstrå end realia i sagen – men hvis man skyder gråspurve med kanoner, er der jo en god chance for at ramme

⁵ Man kan bl.a. se disse forhold dokumenteret i bogen, *"Bæredygtighed. Kampen om Gudenåen"*, af Lars Vedsø, Redtag forlag, kapitel 5, side 160 - 191

⁶ Vil man se en fuld dokumentation og Gorridsens brev til Ans skole mv., findes dokumentationen i *"Bæredygtighed. Kampen om Gudenåen"* af Lars Vedsø, Redtag forlag 2024, side 254 - 255

⁷ Se her til f.eks.: *Rasende forening kaster sig over kommunens biolog: "Hun spiller dum" - DM*

Figur 1 En laks springer ved Tangeværkets spærring – mere end 75% af fiskene stoppes her

Søvennernes selverklærede ejerskab til Tange sø.

Søvennerne føler uden tvivl, at søen er "deres." Som én bemærkede i den første udsendelse: "*Det er jo mennesker langt fra os, der gerne vil bestemme, hvad der skal ske herovre. Og det virker jo ulogisk.*" Nu er det juridisk imidlertid Gudenåcentralen/Norlys amba, der står som de formelle ejere, ikke beboere i Ans og Tange. Tidligere hed det sig, at søen og Tangeværket var "en enhed" – det ene kunne ikke eksistere uden det andet. Nu har Tangeværket så via en habitatkonsekvensvurdering fået påbud om at stoppe driften. Kun Viborg byråds forhaling af sagen giver forklaringen på, hvorfor forbuddet ikke allerede er trådt i kraft.

Men denne "enhed" ser nu så lige pludselig ud til at være forduftet. Nu kan man tilsyneladende godt bevare "sin ejendom" uden at have Tangeværket kørende. Det blev da også erkendt af søvennernes tidligere formand, Verner Gorrisden: "*Vi kæmper for at få værket med gennem krisen, men landskabet og de maritime interesser kan eksistentielt undvære værket. Det omvendte kan ikke. Det drømmer jeg da ikke at sige – selv i et mareridt.*"⁸ Man må, som bekendt, tilpasse sig – specielt når mareridtet så dukker op!

Til gengæld har denne ejerskabsfølelse ikke resulteret i, at man økonomisk så også ser sig selv som "ejere". Her er det stat og kommuner, der har stået for at betale udgifterne til at finansiere søvennernes aktiviteter ved Tange sø. Det er ikke bare småpenge, det drejer sig om, og bevares Tange sø, ligger der betydelige flere regninger og ventur. F.eks. må Tange sø snart oprensnes, fordi det er umuligt for roerne at ro flere steder på søen. Den regning - på mere end 20 mio. kr. - er det jo kommunernes skatteydere, der skal finansiere. Og der venter endnu flere af den slags udgifter i fremtiden. Biologen, Alexander Holm, påpeger her ganske rigtigt i den første udsendelse, at søvennerne ikke har nogen form for ejermæssig adkomst til at skulle bestemme over den fælles danske natur – eller Tange søs skæbne. None, whatsoever...!

Viden kontra "synsninger"

Peter Baggermann, der er en af søvennerne og opstillet som socialdemokratisk kandidat til kommunalvalget i 2025 fortæller i den første udsendelse, at han gerne vil overlade alt det om fisk og fugle og natur og EU-direktiver til andre, og det er nok symptomatisk for tilgangen til hele diskussionen blandt mange søvenner. Samfundets målsætninger om mere natur, mindre kvælstof, reetablering af tabt natur, EU-direktiver og -forhold osv. må andre tage sig af. Baggerman vil bare gerne beholde sin sø, uanset hvad der så måtte ligge af målsætninger, mål og strategier på natur- og miljøområdet. Baggerman blev i øvrigt ikke valgt. Jeg ved heller ikke rigtig, om det er en god ide at vælge mennesker, der tilsyneladende kun repræsenterer "synsninger" frem for reel viden. Vi har f.eks. har set byrådsmedlemmer i Silkeborg byråd, som Kuno Danielsen fra DF, forslå, at "*en bulldozer skulle køres gennem Gudenåen for at slå grøden.*" Både viden og uvidenhed kan sommetider være svære at håndtere. Ved folketingsvalget i Ans i 2026 så man iøvrigt – endda uden Moderaterne + Radikale Venstre - et absolut blå flertal, hvor Venstre blev størst med 19,6% af stemmerne.

Men søvennerne har så måttet indhente viden udefra, og når det ikke har været nok, er det så blevet erstattet af "synsninger" – "*Tange sø er en naturperle*", "*en diamant*" osv. Lovgivningen har jo ikke ligefrem favoriseret en bevarelse af Tange sø. Det har regnet ned over søvennerne med diverse love og EU-direktiver, der jo ikke ligefrem er kommet dem i møde. Man har derfor skullet håbe på at finde smuthuller, undtagelser eller omgælder, der har kunnet takle de samfundsmæssige prioriteringer, der har ligget i reguleringen. Det har for søvennerne ikke drejet sig om at opfylde lovgivningens natur- og miljøformål men om at komme uden om dem og trække sagen i langdrag. At man er lykkedes med det i så lang tid, kan kun forklares med et svagt politisk systems funktion gennem årtier.

---

⁸ Se "*Bæredygtighed. Kampen om Gudenåen*", af Lars Vedsø, Redtag forlag 2024, side 175.

Den altomfattende politiske enighed om sagen

I forlængelse heraf, skal den største skandale mht. Tange sø-sagen ikke findes i søvennerens kamp for deres sø men i det politiske establishment. I årtier har der lokalpolitisk været en lammende enighed om, at Tange sø skulle bevares. Ikke én eneste røst blandt hverken partier eller kandidater i det lokalpolitiske byrådsmiljø har talt for, at Gudenåen skulle reetableres. Vi finder ca. det samme billede på det landspolitiske plan. Den lader vi lige stå et øjeblik! Det vidner jo netop om et impotent politisk system, som gennem alle disse årtier har optrådt direkte uansvarligt og til ubodelig skade for Danmarks natur og miljø gennem sin inaktivitet. Et forhold, der i dag har betydet, at vi i dag står som hele Europas dårlige samvittighed på natur- og miljøområdet. Den forhalingstaktik plæderer Jarl Gorridsen så igen for i udsendelsens anden del.

Og den samme håndskyhed, har vi desværre på lignende vis set på landbrugs- og dyrevelfærdsområdet. Det vidner om et kollaps af det politiske system, værdipolitisk og realpolitisk, når vi taler om natur og miljø.⁹ Tyngdepunktet for begge disse forhold har specielt omdrejningspunkt i Venstres politiske ageren og indflydelse på den førte natur- og miljøpolitik gennem de seneste 50 år.¹⁰ De samme forhold genfinder man også i udsendelserne. På det vælgermøde til kommunalvalget, som man rapporterer fra i det første afsnit, siges det f.eks.: "*Vi er en enig SF-gruppe, der siger ja til at bevare Tange sø.*" Så dermed også en uppercut til SF's rød/grønne Pia Olsen Dyhr, og de natur- og miljøpolitikker partiet har formuleret. Venstres Susanne Jacobsen siger så også på det samme vælgermøde: "*Selvfølgelig er jeg for at bevare Tange sø. Alt andet ville da være fuldstændigt tåbeligt.*"¹¹ Det ville selvfølgelig her have været rart for vi tåber måske samtidig at få en argumentation, så man ligesom kunne trøste sig med en årsag til, at vi havde tabt satten. Men den kommer desværre ikke fra Venstres Susanne Jacobsen. Følelsen af at stå som en erklæret tåbe uden begrundelse må distriktspsykiatrien så senere tage sig af.¹² 😊 Som altid mangler svaret på spørgsmålet om "hvorfor" helt. Vi er igen tilbage til populistiske "synsninger" uden reel argumentation. Måske fordi der reelt ikke er nogle seriøse argumenter for at bevare Tange sø, men kun et fromt ønske fra søvennerne pga. deres veneration for søen?

Til gengæld rammer Venstres Susanne Jacobsen i plet, når man skal karakterisere det politiske miljøes ageren i sagen gennem årtier – fra det yderste højre til det yderste venstre! Med den nye regerings tiltræden ser det nu heldigvis ud til at være slut med den i årtier udviste uansvarlighed. Håbet er lysegrønt!

Humlen er her, at de mange strukturforandringer, vi har set ske gennem de sidste mange årtier, ikke er fulgt op af en tilsvarende politisk handling, og det har bl.a. resulteret i en dansk natur og miljø, der i betænkelig grad er blevet forbigået i de politiske prioriteringer. Klimakampen har været prioriteret Danmark, og har bragt betydelige erhvervsmæssige fordele for det danske samfund. Det "billige skidt" – natur og miljø – er derimod ladt i stikken, og står stadig i 2026 forældreløs tilbage sidst på perronen. Tange sø sagen er nok eksemplet par excellence på et politisk system, der i realiteten nu står forpjuksket tilbage, fordi hele beslutningsprocessen er kørt fuldstændig af sporet, fordi ingen politikere har turde tage ansvar, og fordi de politiske målsætninger, man har formuleret på natur- og miljøområdet, er blevet fuldstændig udvandede i deres praktiske omsætning. Dansk natur og miljø anno 2026 derfor også har taget kurs mod det absolutte nulpunkt. Og bevarelsen af Tange sø er en vigtig del af den konklusion.

---

⁹ Det skal nævnes, at De Radikales lokale Silkeborg-kandidat til folketingsvalget, Johan Brødsgaard, som den eneste i marts 2026 erklærede sig som tilhænger af en reetablering af Gudenåen.

¹⁰ Hvis man vil se en dokumentation heraf, kan man f.eks. kigge i bogen "*Venstre – naturkrisens bagmand?*" af Lars Vedsø, Redtag forlag 2024.

¹¹ På et andet vælgermøde spurgte Foreningen til nedlæggelse af Tange sø så bl.a. ind til Susannes argumenter for at ville bevare Tange sø. Det eneste hun kunne sige, var: "*Vi går ind for at bevare Tange sø.*"

¹² Venstres Susanne Jacobsen er selv konventionel landbruger med jord ned til Gudenåen og derfor også en aktiv del af den grønne tre-parts ønsker/problemer om at gøre landbrugsområder til natur

Gudenå laksens skæbne

En deltager ved det samme vælgermøde beskæftigede sig så også med Gudenå laksens skæbne i en samtale med Peter Nyman Eriksen, og hans konklusion var: *"Dødsstødet kom, da de sejlede Hjejlen op i åen og hele vejen op. Og det var før Tangeværket, det blev bygget."* Hans baggrund for udtalelsen var, at han selv har studeret emnet, og hans søn er biolog. Men der har været et eller andet galt med både research og biologsønnens uddannelse, for sandheden om Gudenå laksens skæbne har været kendt siden 1930'erne. Den kommer her.

Efter Tangeværket var blevet opført i 1921, kom de sidste rester af den en gang så berømte Gudenå laks tilbage til åen for at gyde. Man opfiskede her i 1923 omkring 3 tons laks og i 1924 ca. 4 tons laks svarende til omkring 500 - 600 laks, og i 1929 var det så endeligt slut - Gudenå laksen var udryddet.¹³ Tallene fra 1923 og 1924 svarer til ca. 10 gange resterne af den bestand, man i 12. time fandt på de nederste stræk af Karstoft å i Skjernå-systemet. Var Tangeværket således ikke kommet til, ville en bestand af den oprindelige Gudenå laks formentlig også have været til stede i Gudenåen i dag. Det var de facto Tangeværket, der betød dødsstødet for Gudenå laksen, ikke Hjejlen vej til Silkeborg.

Som et ekstranummer kan nævnes, at den samme uvidenhed også var til stede hos en anden af de tidligere frontfigurer hos søvennerne, den tidligere, mangeårige formand for både Gudenåcentralen og Energimuseet, Bent Kornbek. Han postulerede offentligt f.eks. at:

"Sandheden er, at laksens gydebanks blev bortgravet, da man i første halvdel af 1800-tallet uddybede Gudenåen for at skabe plads til pramfarten mellem Silkeborg og Randers. Og at Gudenå laksen fik dødsstødet pga. rovfiskeri fra de 32 laksegårde på samme strækning – mange år inden værket blev opført!"

Jeg ved efterhånden ikke, hvor mange gange vi har været nødt til at korrigere søvennernes informationer – men det er mange! De 32 laksegårde, som Kornbek nævner, stammer f.eks. fra en optælling i 1662. I år 1800 var der kun 16 laksegårde tilbage, og i 1915 lukkede man den sidste. Problemerne ved søvennernes desinformation er, at det gentages igen og igen, uden at det bliver mere sandt af det. Det samme gælder Venstres, Kristian Pihl Lorentzens, som tidligere har påstået, at Tange sø skulle være en brakvands sø. At skulle tilbagevise søvennernes utallige påstande/meninger/tro minder i betænkelig grad om et Sisyfos arbejde på speed.

Lobbyismen

I begge udsendelser er lobbyismen et centralt omdrejningspunkt. Det arbejde har Foreningen til bevarelse af Tange sø excelleret i gennem utallige år, og sagens status quo pr juni 2026, viser også, at det har virket. Ligesom Verner Gorridsen f.eks. fik forhindret Foreningen til nedlæggelse af Tange sø i at oplyse 7. klasserne på Ans skole om sagen, forhindrede f.eks. Venstres Kristian Pihl Lorentzen foreningen i at blive medlem af tidl. miljøminister Lea Wermelins arbejdsgruppe i 2021. På samme vis er alle med en positiv holdning til at reetablere Gudenåen blevet smidt ud af søvennernes Facebook gruppe, så man kan bevare sin osteklokkelignende afskærmning fra den frie demokratiske diskussion. Jarl Gorridsen har deltaget i miljøudvalget i Silkeborg byråd som Venstres kandidat og gjort sin indflydelse stærkt gældende på lokalpolitisk plan, og de medfølgende rævekager i Silkeborg byråd har vi så selv gennem årene måtte afsløre – bl.a. tidl. Venstre borgmester Steen Vindum indmeldelse af hele Silkeborg kommune i søvennernes klub!

---

¹³ Man kan se dokumentationen i bogen *"Bæredygtighed. Kampen om Gudenåen"*, af Lars Vedsø, Redtag forlag 2024, side 165.

Figur 2 Tusindvis af den udryddelsestruede ål dør hvert år i Tangeværkets riste
Foto: Kurt Levring, oktober 2024

Den sociale kontrol

For at forstå den tilsyneladende store opbakning til Tange sø lokalt er det også vigtigt at forstå de sociale dynamikker, der udspiller sig her. Enigheden i lokalområdet er nemlig kun tilsyneladende. Pernille Ingemann siger i den første udsendelse på et tidspunkt: *"Altså, jeg kender da også folk i Ans, der ku' se hvor flot, det kunne blive, og hvor godt naturen ville have det, hvis man genoprettede Gudenåen dernede. Der tror jeg bare, der er mange der putter sig. Jeg kender mange mennesker, der putter sig, som ikke tør gå imod strømmen,"* men i Ans bager "alle" kager og står med lommelygterne fremme for at vise modstanden.

I Foreningen til nedlæggelse af Tange sø kender vi også alt til det problem. Foreningen har også medlemmer fra Ans og omegn, og et eksempel kan illustrere, hvordan de sociale dynamikker udfolder sig her. Da søvennerne f.eks. lavede en fakkeldemonstration ved søen, fik vi en opringning fra en kvinde, som fortalte, at hun og hendes mand på deres arbejde havde fået besked på at møde op til denne demonstration på trods af, at de ellers var for at reetablere Gudenåen. Den form for social kontrol er helt åbenbar, og som en af søvennerne siger i den første udsendelse; *"det ville være selvmord at kræve Tange sø tømt, hvis man bor i Ans."* Men der er faktisk mennesker her, som godt kan se de fantastiske muligheder, der ville åbne sig ved at reetablere Gudenåen, men som nødtvunget må "hyle med de ulve, man er iblandt." Og det er jo egentlig lidt synd, at demokratiet er kommet dertil! At den åbne og frie diskussion er smidt til småt brændbart! Men at der skulle være tale om en fuld og utvetydig opbakning til Tange søs bevarelse i lokalområdet, må reelt anses for at være en and. Det undertrykkes effektivt gennem den sociale kontrol, desværre.¹⁴ Eksistensen af disse sociale mekanismer er, som sagt, meget vigtige at være opmærksomme på for at forstå hele diskussionen om Gudenåens fremtid og Tange sø. Udnyttelsen af den sociale kontrol har desværre gennem mange år været Foreningen til bevarelse af Tange søs måde at håndtere lokalrådets "enighed" på. Desværre kommer heller ikke den dimension rigtig frem i udsendelserne.

Søvennernes sag

På et møde i søforeningen i udsendelsens anden del fortæller Jarl Gorridsen så, at foreningen mangler medlemmer. Nogle falder fra, og andre dør af alderdom. Man mangler simpelthen unge medlemmer af foreningen. Den samme tendens går igen, når man ser på de aldrende deltagere i søvennernes gymnastikøvelser ved Tange sø. Det giver måske også et hint om, at de virkelig hardcore tilhængere af Tange sø nok også tilhører den ældre generation. Alle data tyder på, at den unge generation foretrækker en mere oprindelig natur, mange udfoldelsesmuligheder, bæredygtighed og en langt større biodiversitet. Og det får man jo ikke ved at bevare Tange sø! I udsendelsens anden del får søvennerne så en uventet gave, idet man fra myndighedernes side har fundet ud af at et kort omløb ved Tange sø juridisk tilsyneladende godt kan lade sig gøre. Det bliver afsløret på det andet møde i Jeppe Bruus' es arbejdsgruppe. Her er Phillip Hahn-Petersen meget præcis: *"Man prøver at springe over gærdet, hvor det er lavest. Altså de prøver at sige, hvor lidt behøver vi at gøre ift. EU's Vandrammedirektiv."*¹⁵ Til gengæld slås søvennerne så tilbage til start med den habitatkonsekvensvurdering, der bliver udarbejdet. Det hele munder så ud i det nyligt overståede folketingsvalg, og vi kan igen begynde på en ny opførelse af den tragiske komedie om Tange sø versus en reetablering af Gudenåen. Jarl Gorridsen siger så også på et tidspunkt, at han indimellem kan vise sine hjørnetænder og blive skarp i mælet, men reelt er der for søvennernes formand desværre ikke tale om en "ulv i fåreklæder" men - som hele diskussionen også har vist - "et ældre får i fåreklæder."

¹⁴ Det forhold fik så også en kommentator efter den første udsendelse til at sige: *"Bedre advarsel mod at flytte til små samfund i den smule smuk og fri natur; vi måtte have i dette land, kan man desværre næppe ønske sig"*

¹⁵ Det ligger helt i tråd med Venstres fem pointer ved implementering af EU's direktiver, hvorefter man bl.a. skal søge efter en minimumsimplementering af direktivernes formål for at slippe billigst muligt. Det gælder specifikt også ift. både EU's Habitatdirektiv og Vandrammedirektiv.

AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Indenfor det segment "Det Store Søslag" bevæger sig i, må man vel sige, den kommer rundt om mange sider af emnet, primært gennem at dokumentere udsagn fra de to stridende parter. Problemet er det, udsendelsen ikke berører. Og det er faktisk den alvorligste og væsentligste del af problematikken.

Det *politiske establishments rolle* i sagen er den vigtigste faktor for at forstå, hvordan denne farce har kunnet udfolde sig, som den har gjort. Den politiske ansvarlighed, som burde eksistere for at kunne fungere som problemløser, har gennem årtier været tilsidesat i så groft et omfang, at ordet "skandale" på ingen måde er for stærkt. Det gælder både for partier, byrådsmedlemmer, borgmestre og folketingspolitikere. Den tilbagelænedede holdning, imod at tage de nødvendige kampe for at forberede samfundsændringer til gavn for de kommende generationers muligheder for at opleve en rigere natur og et bedre miljø, må denne generation af politikere nødvendigvis forberede sig på at ændre. Den opgave har været forsømt i årevis! Og Tange sø sagen er et af de tydeligste beviser herpå! Hvis "Danmarks grønneste regering" mener det alvorligt, må man forberede sig på, at sådanne ændringer, så også kommer til at koste på "sammenhængskontoen" i en overgangsfase. Men den overgang er helt nødvendig at gennemføre, hvis vi skal give vores børn og børnebørn bedre muligheder for at opleve en langt rigere nature og et bedre miljø, end det vi selv har fået i arv. Den moderate naturtilstand ved Tange sø ift. en reetablering dokumenterer tingene sort på hvidt.

Dernæst må man også sige, at de *faglige elementer* mht. indholdet af "Det Store Søslag" er begrænsede. Det drejer sig i stedet for at portrættere "meninger" fra forskellige mennesker. Det ligger jo så også i formatet for selve udsendelsen, men faktisk indeholder sagen så mange elementer, at det godt kunne lede tanken hen på udsendelser som "Den Sorte Svane" - folketingspolitikere der har lobbyet uhæmmet for søens bevarelse, hemmelige møder med værdisvage og handlingslammede ministre, sabotering af den demokratiske proces, ubegrundede beskyldninger mod aktører, der ikke har delt synspunkter med søvennerne, fremføring af "synsninger" som erstatning for argumenter – fortsæt selv listen! ¹⁶

Det, der helt mangler faglige svar på i udsendelserne, er bl.a. svar på mere analytiske spørgsmål, som:

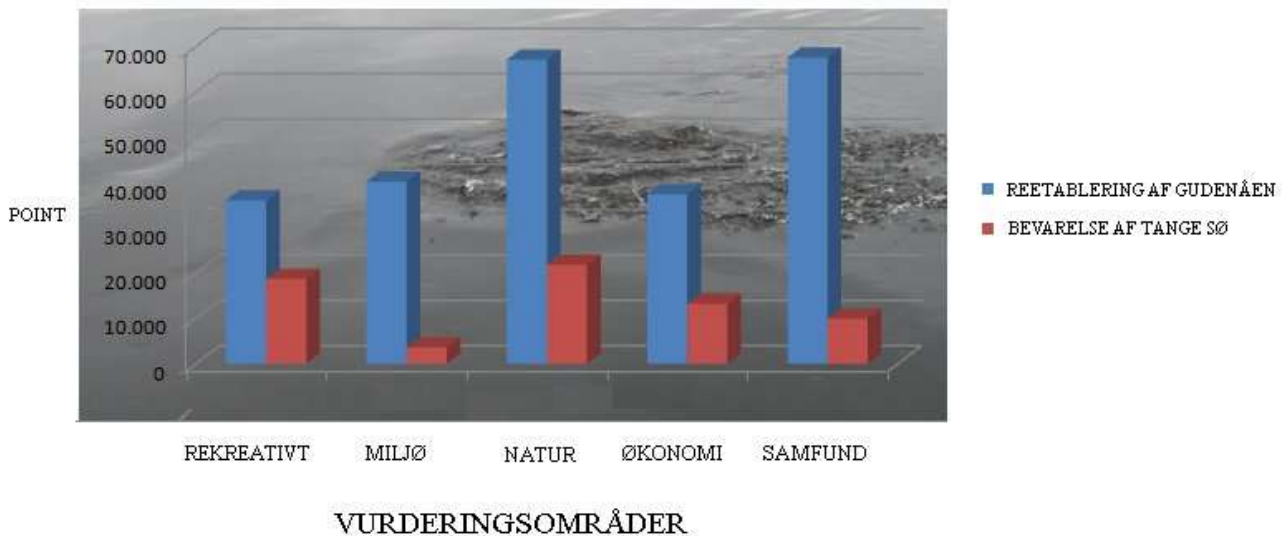
- a) er det økonomisk en god ide at bevare Tange sø frem for at reetablere Gudenåen?
- b) er det miljø- og naturmæssigt bedre at bevare Tange sø fremfor at se en fri Gudenå?
- c) vil de rekreative fordele være flere eller færre mht. Tange sø eller ved en reetablering?
- d) vil de samfundsmæssige målsætninger bedre blive opfyldt ved at bevare Tange sø end en reetablering?
- e) hvad ønsker de fremtidige generationer sig af dansk natur og miljø – en 600 ha søflade eller en reetableret fri og vild Gudenå?

Det er helt centrale spørgsmål, som må besvares for at kunne træffe en begrundet beslutning om Tange sø skal bevares, eller om Gudenåen skal reetableres. Problemet er her, at søvennerne måske ikke har det helt store ønske om, at disse spørgsmål besvares, og man kan så spørge sig selv om hvorfor? Man har historisk mere været interesseret i at fremføre værdiladede "synsninger" frem for fakta. ¹⁷ Hvis man nu vil se en mulig konklusion på disse spørgsmål, kan flg. figur måske være til hjælp:

---

¹⁶ Man kan f.eks. se indlægget: [Tange sø-sagen – en dødssejler skal i havn | Gylle.dk](#) hvis man vil have et bud på sådanne værdidømmes indflydelse

¹⁷ Hvis man vil se en såkaldt multiattributanalyse, der belyser bevarelsen af disse spørgsmål, kan man finde en sådan i bogen "Gudenåen – genfødsel af et unikt naturområde" af Lars Vedsø, Redtag forlag 2018, Appendix 6, side 206 - 217

Figur x En multiattributmodel til vurdering af en bevarelse af Tange sø versus reetablering af Gudenåen
 Kilde: "Gudenåen – genfødsel af et unikt naturområde" af Lars Vedsø, Redtag forlag 2018, side 146

Udover de faglige mangler misser udsendelserne også helt det andet store spørgsmål om *egeninteressen* versus det *fælles bedste*? Er det fair, at en lille del af en befolkning kan bestemme over vores fælles natur med de negative virkninger, det har haft for natur og miljø i hele Gudenåsystemet gennem så mange årtier? Tilstedeværelsen af Tange sø har jo konsekvenser for *hele* Gudenåens økosystem og samfundsudvikling og økonomi i området. Er det retfærdigt, at en del af befolkningen i Ans-området kan underløbe en ellers meget positiv udvikling af natur, lokalsamfund, økonomi mm.? Er det fair, at afholde de store fremtidige kommunale udgifter som en bevarelse af Tange sø vil betyde, og kan manglende store investeringer i lokalområdet opveje eksistensen af en helt almindelig sø som Tange sø?

De mennesker, der gerne vil fiske laks og havørreder ovenfor Tange sø, hældes ned ad brættet, de folk, som gerne ville kunne plukke svampe, frugt og bær i området, ryger samme vej, de mennesker, som bare gerne vil have store naturoplevelser i en oprindelig natur, ser man stort på, det samme gør man med dem, der er interesseret sig for orkideer, dyrelivet i en ådal, insekter og andet liv, og man ser stort på, at turismeudvikling i lokalområdet forsømmes. For søvennerne betyder det tilsyneladende også mindre, at tusindvis af den udryddelsestruede ål, både i dag og gennem årtier, er blevet massakreret i turbiner og riste, at 5 rødlistearter stadig lider under Tangeværkets spærring, at intervaldrift påvirker økosystemet nedstrøms Tangeværket, at kontinuiteten brydes med spærringen, at tungmetaller over grænseværdierne gemmer sig i søens slam osv.

Alle disse relevante forhold får vi ikke præsenteret ret meget om i "Det Store Søslag," og det er synd og en mangel, hvis man nu havde til formål at ville præsentrere nogle afgørende beslutningskriterier i den her sag, fremfor at vise nogle der sagde "ja" og andre der sagde "nej.". Det mål har man så ikke, og udsendelserne handler i stedet om at portrættere forskellige menneskers meninger. Det bliver en smule trættende at køre hele to udsendelser på i bedste sendetid, og "Det Store Søslag" fuser ud, som en våd kineser til sidst.

Spørgsmålet om, hvordan søvennerne kommer uden om den lovmæssige regulering af natur og miljø er et tredje relevant element. Man ved, at en manglende reetablering af Gudenåen, vil betyde langvarige retssager – i sidste ende ved EU-domstolen. Og det er måske her hunden ligger begravet – jo længere sagen kan

trække ud, jo længere kan man beholde Tange sø lige indtil det øjeblik, hvor Gudenåen endeligt reetableres. Den taktik har været brugt til hudløshed i fortiden, og jeg går ud fra, at man ikke selv har tænkt sig af afholde udgifterne i forbindelse med disse retssager! Grunden til langsommeligheden skal findes i det juridiske system, og det burde være en hovedopgave for den nye regering at få etableret et regelgrundlag, der kraftigt begrænser mulighederne i sådanne bevidste forhalinger. Tange sø sagen kan godt bruges som en case her.

Endnu en underbelyst del af "Det Store Søslag" er den erhvervsmæssige side. Hvad fik f.eks. Viborg byråds økonomiudvalg i 2011 til at ville købe andelene i Gudenåcentralen amba, og dermed potentielt investere over 20 mio. kr. af skatteydernes penge i en erhvervsvirksomhed, som tiden for længst var løbet fra? Hvorfor overtog Eniig/Norlys i 2017 en skrantende virksomhed som Gudenåcentralen for et beløb på 24,4 mio. kr. uden en økonomisk eller driftsmæssig fremtid? Hvilke faktorer har gjort, at denne virksomhed ikke for længst er blevet nedlagt pga. manglende rentabilitet og konstaterede natur- og miljømæssige udfordringer? Svaret på de spørgsmål er det ikke helt sikkert, at et erhvervsdrevet forretningsmiljø, der prioriterer rationalitet, rentabilitet og en sund strategiudvikling, måske helt har lyst til at svare på?

Så mangler der også endnu et vigtigt element i udsendelserne. Det handler om, hvordan visionen for den fremtidige Gudenå egentlig ser ud. Journalisten, Ole Bjærge, siger så her i udsendelsens anden del: "*Det er i og for sig ret enkelt, fordi de forestiller sig jo bare, at man tømmer Tange sø...*" Så enkelt er det desværre ikke. Det helt centrale materiale bag en reetablering af Gudenåen er nemlig de kort, Anders Gylliam lavede af Gudenåens løb mellem Randers og Silkeborg i 1736, og det aspekt mangler journalisten så helt. Og det er et ret afgørende element ved en reetablering af Gudenåen! Phillip Hahn-Petersen og hans kompagnon har her så udviklet et billede af den fremtidige Gudenå, formentlig via AI. Det virker ikke helt, fordi man i dag med mulighederne i AI sagtens kunne have udviklet et langt mere oplysende AI-genereret videomateriale, til at illustrere visionen. Vi får i stedet et billede af, hvordan landskabet kunne se ud via et besøg hos Peter Størup, som har taget sine marker ud af omdrift og lagt dem tilbage til naturarealer. Men det viser ærlig talt ikke det helt store mht. en visualisering af realiseringen af den smukke vision.

Nu synes det heldigvis som om, at "business-as-usual" modellen med den nye regering er vendt mod en mere bæredygtig udvikling mod fremtidens samfund til glæde for de kommende generationer. Det vil betyde kampe mange andre steder end ved Tange sø. Den nødvendige udvikling har været længe undervejs. Den kortsigtshorisont man af magelighedshensyn hidtil har haft, synes nu at være afløst af et mere langsigtet fokus. Det hensyn man ofte har taget til egeninteressen ved problemløsningen synes nu at være rettet mod et mere relevant fixpunkt - det fælles bedste. "Den grønne regering i Danmark" står helt klart med store, men nødvendige, strukturforændrende opgaver foran sig.

Hvorom alting er; de to udsendelser, "Det Store Søslag", vil kun stimulere debatten, indtil politikerne endeligt beslutter sig for, om man vil have en omkostningstung, miljø- og naturproblematisk helt almindelig sø liggende i området fremfor et enestående og oprindeligt naturområde, der økonomisk ville hvile i sig selv! Når Gudenåen så måske reetableres, vil man indenfor en kort årrække også begynde at se, at åen og naturen mere og mere begynder at ligne "rigtig", "vild" natur, men den helt store gevinst er det vores børn og børnebørn, der kommer til at høste. Så det afgørende spørgsmål for søvennerne er derfor, om man ikke burde give alle disse fremtidige generationer muligheden for at kunne opleve og bevæge sig i et helt unikt og oprindeligt naturområde med alle de muligheder, det vil give, eller om man stadig vil kræve, at man selv bliver prioriteret først - skal kunne bade, gå en tur med hunden om søen eller tage på en sejltur? Og det er lige nøjagtig dét, egeninteressen og det fælles bedste, det korte og det lange sigt, handler om!

Konkluderende må man vel sige, at Tange sø objektivt set er en helt almindelig sø/dam/vandreservoir uden specielle kvaliteter. Subjektivt er der så, specielt blandt lokalbefolkningen nogle, som sætter pris på søens kvaliteter – det er det, vi kalder for "veneration". Nu er det jo ikke sikkert, at alle de kommende generationer

så også vil være enige i denne veneration for en helt almindelig sø i al fremtid, men måske tværtimod mere ønsker sig et oprindeligt og unikt naturområde. Søvennerne står altså med det problem, at de skal forsøge at sælge deres egen, primært lokale og uargumenterede veneration for en helt almindelig sø til politikerne – en veneration, som alle de fremtidige generationer så må acceptere som gældende og stærkt begrænsende for deres egne udviklingsmuligheder for, at netop vores generation af søvenner så vil kunne fortsætte med at få opfyldt deres specifikke veneration for netop denne sø. Men *"du kan få kvinder og kager og jordbær for sjov..."* men det ændrer stadig ikke ved konklusionen. Det bytteforhold søvennerne opstiller er det ikke sikkert, både er rationelt, fornuftigt eller i samklang med de ønsker, de fremtidige generationer måtte have.

De to udsendelser i "Det Store Søslag" fuser desværre lidt ud. Man følger Peter Baggermans opstilling til kommunalvalget gennem begge udsendelser – han bliver ikke valgt. Man tæller ned til den store afgørelse – den kommer ikke. Begge udsendelser har måske også et vist tyngdepunkt i at portrættere søvennernes kamp for deres sø, og de trusler der eksisterer her, i stedet for at fokusere på de fantastiske muligheder en reetablering af Gudenåen ville give til lokalområdet – og hele Danmark! På den måde synes der at være en vis bias til fordel for søvennernes side af sagen. Det nuværende er altid lettere at redegøre for end det fremtidige.

Det bliver derfor spændende at se, om politikerne vil fortsætte den kurs, der har betydet, at Danmark i 2026 står i bunden af den europæiske division, eller om man nu endelig vil tage tyren ved hornene og vise vejen frem mod en langt mere rig dansk natur og et bedre miljø i fremtiden? Man kan håbe på, at "Det Store Søslag" kan give politikerne en vis hjælp, når de skal træffe deres beslutning. Måske ser vi en helt almindelig sø, som Tange sø, blive liggende som et monument over fortidens fejltagelser, måske ser vi genfødslen af det, der nok vil vise sig at blive Danmarks mest enestående naturområde i fremtiden, og betyde at Gudenåen vil kunne leve op til en "god økologisk tilstand? Time will tell....

Lad os slutte med et citat fra nummeret "Gone for Good" fra albummet "Nature Rebellion" – så bliver det ikke mere selvcentreret:

"Did we reach the real conclusion?
Or was it all a mere illusion?!"

Det spørgsmål må politikerne og den nye regering nu besvare!

Figur 3 En reetableret Gudenå vil betyde genfødsel af et helt unikt og enestående naturområde i Danmark